

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Wojciech Kutyla

KAP – 4100-001-09/2014

P/14/001

WYSTĄPIENIE
POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2013 roku w części 58 – Główny Urząd Statystyczny
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Administracji Publicznej
Kontrolerzy	1. Mirosława Guguła, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89271 z 3 stycznia 2014 r. 2. Tadeusz Wrona, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr 89296 z 8 stycznia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Główny Urząd Statystyczny (dalej <i>GUS</i>), Al. Niepodległości 208, 00-925 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Witkowski, Prezes Głównego Urzędu Statystycznego od 10 sierpnia 2011 r. (dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ wykonanie w 2013 r. budżetu państwa w części nr 58 – Główny Urząd Statystyczny.

Pozytywną ocenę uzasadnia w szczególności rzetelne zaplanowanie wydatków budżetowych oraz zrealizowanie zdecydowanej większości z nich z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi, a także rzetelne prowadzenie ksiąg rachunkowych i sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości, które polegały m. in. na:

- zapłaceniu kwoty 79,6 tys. zł za niezrealizowane szkolenia, co było niezgodne z umową i stanowiło naruszenie art. 44 ust.3 pkt 1a,b ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych² (dalej *ufp*),
- ujmowaniu nierzetelnych danych w dokumentach dotyczących zamówień publicznych,

Zgodnie z przyjętymi w NIK kryteriami dokonywania ocen, nie spowodowało to jednak obniżenia oceny.

Dysponent części 58, w ramach sprawowania nadzoru i kontroli, o których mowa w art. 175 ust. 1 i 2 *ufp*, sporządzał kwartalne informacje dotyczące wykonania dochodów i wydatków budżetowych oraz przychodów i kosztów instytucji gospodarki budżetowej. Przedmiotem ww. analiz były dochody budżetowe, wydatki budżetowe, w tym wydatki m.in. na: realizację programów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (dalej *UE*), badania statystyczne i rezerwy celowe. Sporządzane były miesięczne sprawozdania z realizacji wydatków narastająco od początku roku, obejmujące paragrafy klasyfikacji budżetowej w ramach budżetu podstawowego, współfinansowania i finansowania programów operacyjnych. Powyższe informacje wykorzystywano do oceny prawidłowości wydatkowania środków przez jednostki służb statystyki publicznej.

¹ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2013 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna; pozytywna, mimo stwierdzonych nieprawidłowości; negatywna.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

W GUS zrealizowano wszystkie zaplanowane na 2013 r. zadania audytowe i kontrolne.
(dowód: akta kontroli str. 1749,1755-1756,1818-1820,1938-1998)

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dochody budżetowe

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2013 r., kontrola dochodów budżetowych w części 58-GUS oraz w Głównym Urzędzie Statystycznym dysponencie III stopnia (dalej *Centrala GUS*) została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznych sprawozdaniach budżetowych Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych.

W ustawie budżetowej na 2013 r. z dnia 25 stycznia 2013 r. (dalej *ustawa budżetowa*)³ dochody budżetu państwa w części 58-GUS zostały zaplanowane w kwocie 4 257,0 tys. zł. Zrealizowano dochody w kwocie 3 990,9 tys. zł, co stanowiło 93,7% kwoty planowanej, głównie z tytułu: wpływów z usług (§0830), na kwotę 2 844,1 tys. zł, dochodów z najmu i dzierżawy składników majątkowych (§0750) 336,2 tys. zł, wpływu z różnych dochodów (§0971) 273,4 tys. zł i wpływu ze sprzedaży wyrobów (§0840) 247,4 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1624-1634,1684-1685,1690-1692)

Niższa realizacja planu dochodów *GUS* wynikała głównie z:

- spadku sprzedaży publikacji statystycznych w związku z faktem, iż większość publikacji dostępnych jest bezpłatnie w Internecie,
- wypowiedzenia w trakcie roku umów przez najemców oraz wycofana się niektórych podmiotów z realizacji wcześniej zaplanowanych zamówień na dane statystyczne.

(dowód: akta kontroli str. 1690-1692,1748-1750,1752-1756,1759-1763)

Na koniec 2013 r. w części 58 wystąpiły należności budżetowe w kwocie 168,1 tys. zł, w tym zaległości 142,5 tys. zł. W porównaniu do 2012 r. należności ogółem były niższe o 84,9 tys. zł, a zaległości niższe o 41,3 tys. zł.

Należności dotyczyły m. in. wpływów z tytułu różnych dochodów (§0970), pozostałych odsetek (§0920) oraz wpływów ze sprzedaży wyrobów (§0840). Zaległości wykazane na koniec 2013 r. dotyczyły m. in. zasądzonych kwot należnych *GUS*, wskutek przywłaszczenia mienia przez pracowników (§0970) oraz należnych odsetek (§0920).

W 2013 roku *GUS* dokonał umorzeń należności w wysokości 467,82 zł (trzy jednostki), z tytułu: odsetek od zaległości dotyczących zwrotu poniesionych przez Urząd kosztów opłacenia za rachmistrza spisowego składek na ubezpieczenia społeczne; umowy zlecenia zawartej z rachmistrem w 2011 r. oraz niedopłaty do faktury za sprzedaż publikacji.

Na raty rozłożono należności w wysokości 3,2 tys. zł (trzy jednostki), z tytułu: zwrotu poniesionych przez Urząd kosztów opłacenia za dwóch rachmistrzów spisowych składek na ubezpieczenia społeczne, złożenia korekt deklaracji rozliczeniowych do ZUS oraz składek na ubezpieczenia społeczne od umowy zlecenia wraz z odsetkami.

(dowód: akta kontroli str. 1712-1713,1721-1722,1749,1753,1761-1762,1761-1762)

Dochody *Centrali GUS* wyniosły 1 459,9 tys. zł, tj. 108,8% kwoty planowanej (1 342,0 tys. zł). Należności budżetowe na koniec 2013 r. wyniosły 8,3 tys. zł. W porównaniu do 2012 r. należności ogółem były niższe o 76,3 tys. zł. Wykazane należności dotyczyły kwot za odpłatne usługi z terminem płatności w styczniu 2014 r. Na koniec 2013 r. w *Centrali GUS* nie wystąpiły zaległości budżetowe.

(dowód: akta kontroli str. 2328-2360,2538-2441,2566-2567)

2. Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

Dysponentem części budżetowej 58 jest Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, który jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach statystyki, wykonującym swoje zadania przy pomocy służb statystyki publicznej.

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 169 ze zm., ustawa została zmieniona ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2013 (Dz. U. z 2013 r., poz. 1212).

W 2013 r. w części 58 funkcjonowało 20 dysponentów trzeciego stopnia podległych dysponentowi głównemu (16 urzędów statystycznych, Główny Urząd Statystyczny - *Centrala GUS*, Zakład Wydawnictw Statystycznych w Warszawie, Centrum Informatyki Statystycznej w Warszawie - dalej *CIS*, Centralna Biblioteka Statystyczna im. Stefana Szulca w Warszawie).

W okresie objętym kontrolą *GUS* pełnił funkcję beneficjenta w odniesieniu do dwóch projektów: System Informacyjny Statystyki Publicznej (*SISP*) w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (dalej *PO IG*) i Wsparcie systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020 w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

(dowód: akta kontroli str. 1657, 3644-3648)

2.1. Planowanie wydatków budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2013 r. wydatki budżetu państwa w części 58 zostały zaplanowane w kwocie 381 170,0 tys. zł.

Zostały one zaplanowane w układzie klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem założeń przyjętych do planowania budżetu państwa przez Radę Ministrów i Ministra Finansów. Uwzględniono także ustawowe ograniczenia wydatków.

Przy planowaniu wzięto pod uwagę następujące czynniki mające wpływ na rzetelność wykazanych w ww. projekcie kwot wydatków:

- 1) analizy ekonomiczne uwzględniające i weryfikujące sporządzone przez podległych dysponentów projekty ich planów finansowych,
- 2) zadania planowane do realizacji w ramach programów współfinansowanych ze środków UE,
- 3) zadania planowane do realizacji w ramach strategicznych dokumentów planistycznych, których cele określono w *Planie działalności*⁴ m. in. na podstawie *Kierunków rozwoju polskiej statystyki publicznej do 2017 roku* i *Strategii Sprawne Państwo*,
- 4) zadania inwestycyjne zaplanowane do realizacji w 2013 r. m.in. rozbudowa budynku *US* w Poznaniu, wymiana Systemu Sygnalizacji Pożaru (*SSP*) w *Centrali GUS*, modernizacja oświetlenia ewakuacyjnego w ciągach komunikacyjnych w gmachu *GUS* oraz modernizacja infrastruktury informatycznej służb statystyki.

(dowód: akta kontroli str. 6-27, 52-66, 100-102, 1748, 1751-1752, 1758-1759, 1764-1775)

Plan finansowy wydatków części 58 – *GUS* został w ciągu 2013 r. zwiększony o kwotę per saldo 7 794,1 tys. zł do kwoty 388 964,1 tys. zł.

Zmiany kwoty wydatków wynikały ze:

- zwiększenia o kwotę 16 194,1 tys. zł z rezerw celowych budżetu państwa (32 decyzje Ministra Finansów) m. in. na sfinansowanie: kosztów umowy na realizację *SISP* oraz badań statystycznych finansowanych ze środków bezzwrotnych pochodzących z UE,
- zmniejszenia o kwotę 8 400,0 tys. zł w wyniku decyzji Ministra Finansów poprzez przeniesienie środków z części 58 do części 34.

(dowód: akta kontroli str. 130-306)

Z przyznanej z rezerw celowych kwoty wykorzystano 15 219,4 tys. zł, tj. 94,0%. Niepełne wykorzystanie dotyczyło środków z rezerw przyznanych na podstawie 11 decyzji⁵, w tym

⁴ Załącznik do pisma Prezesa GUS do Zastępcy Szefa KPRM z dnia 10 stycznia 2013 roku znak GP -07 0650-2/2013.

⁵ 1. Decyzja Ministra Finansów nr MF/IPO6/003901/2BP/199/PMX/2013/101978 z 10.10.2013 r. na kwotę 17 800,0 tys. zł, z której wykorzystano 5 784,6 tys. zł, tj. 32,5%,
2. Decyzja Ministra Finansów nr MF/IPO6/000129/2BP/28/AXK/13/4332 z 21.02.2013 r. na kwotę 27 735,0 tys. zł, z której wykorzystano 13 719,8 tys. zł, tj. 49,5%.

przeznaczonych w szczególności na przygotowanie wymiany mikrodanych dotyczących wewnątrzunijnego handlu między państwami członkowskimi i na projekt Essnet dotyczący metodologii nowoczesnej produkcji statystyki przedsiębiorstw – część II.

(dowód: akta kontroli str. 1738-1746,1749,1753-1755)

Z przyznanej z rezerw celowych dla *Centrali GUS* kwoty 7 726,5 tys. zł wykorzystano 7 064,6 tys. zł, tj. 91,4%. W ramach wydatkowania środków z rezerw zbadano 3 640,6 tys. zł (tj. 51,5% przyznanych środków) i ustalono, że wykorzystano je zgodnie z przepisami *ufp* na cele na jakie rezerwy zostały utworzone.

(dowód: akta kontroli str. 3724-2725,3086-3196)

W trakcie kontroli ustalono, że Prezes *GUS*, realizując uprawnienia dysponenta części budżetowej, dokonał w 2013 r. zmian planu wydatków w części 58, polegających na przeniesieniu kwot pomiędzy rozdziałami i paragrafami klasyfikacji budżetowej w ramach jednego działu (36 decyzji na łączną kwotę 21 982,7 tys. zł, w tym 10 decyzji dotyczących wydatków majątkowych). Zmiany zostały dokonane zgodnie z przepisami. Szczegółowe badanie celowości dokonanych zmian, przeprowadzone na próbie ostatnich 10 zmian dokonanych przez dysponenta głównego wykazało, że zbadane zmiany były celowe.

(dowód: akta kontroli str. 130-131,307-435)

Plan finansowy wydatków *Centrali GUS* określony w kwocie 81 649,8 tys. zł został w 2013 r. zmniejszony o kwotę 5 329,4 tys. zł do kwoty 76 320,4 tys. zł, tj. o 6,5% (30 decyzji Ministra Finansów, 33 decyzji Prezesa *GUS*). Ustalono, że Dyrektor Generalny *GUS* w ramach upoważnienia udzielonego przez dysponenta części budżetowej dokonał 13 zmian na łączną kwotę 940,4 tys. zł, pomiędzy paragrafami w ramach jednego rozdziału. Zmiany zostały dokonane zgodnie z przepisami. Szczegółowe badanie celowości dokonanych zmian, przeprowadzone na próbie 28 decyzji⁶ (na łączną kwotę 565,0 tys. zł, 10,6% wartości wszystkich zmian) wykazało, że zbadane zmiany były celowe i wynikały z faktycznych potrzeb jednostki.

(dowód: akta kontroli str. 2328-2466)

Nieprawidłowości i uwagi dotyczące badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano uwag.

2.2. Realizacja wydatków budżetu państwa

Opis stanu faktycznego

Wydatki budżetu państwa w 2013 r. w części 58 zostały zrealizowane w kwocie 387 276,6 tys. zł, co stanowiło 101,6% planu wg ustawy budżetowej (381 170,0 tys. zł) oraz 99,6% planu po zmianach (388 964,1 tys. zł). W porównaniu do wydatków zrealizowanych w 2012 r., wydatki te stanowiły 98,0%.

(dowód: akta kontroli str. 1635-1656,1693-1710)

3. Decyzja Ministra Finansów nr MF/BPO9/002579/83927 z 13.08.2013 r. na kwotę 13 000,0 tys. zł, z której wykorzystano 7 999,8 tys. zł, tj. 61,5%,

4. Decyzja Ministra Finansów nr MF/IPO6/003902/2BP/200/PMX/2013/101974 z 10.10.2013 r. na kwotę 10 000,0 tys. zł, z której wykorzystano 6 939,7 tys. zł, tj. 69,4%,

5. Decyzja Ministra Finansów nr MF/BPO9/004805 z 15.10.2013 r. na kwotę 21 000,0 tys. zł, z której wykorzystano 15 645,3 tys. zł, tj. 74,5%,

6. Decyzja Ministra Finansów nr MF/FSO3/002112 RD-63149/2013 z 26.06.2013 r. na kwotę 3 384 000,0 tys. zł, z której wykorzystano 2 839 647,9 tys. zł, tj. 83,9%,

7. Decyzja Ministra Finansów nr MF/FSO3/004794 z 15.10.2013 r. na kwotę 1 059 354,0 tys. zł, z której wykorzystano 914 929,4 tys. zł, tj. 86,4%,

8. Decyzja Ministra Finansów nr MF/BPO9/002630/83926 z 13.08.2013 r. na kwotę 6 000,0 tys. zł, z której wykorzystano 5 312,4 tys. zł, tj. 88,5%,

9. Decyzja Ministra Finansów nr MF/IPO6/000148/2BP/27/AXK/13/4338 z 21.02.2013 r. na kwotę 112 000,0 tys. zł, z której wykorzystano 100 876,4 tys. zł, tj. 90,1%,

10. Decyzja Ministra Finansów nr MF/FSO3/003976 z 15.10.2013 r. na kwotę 12 646,0 tys. zł, z której wykorzystano 11 448,9 tys. zł, tj. 90,5%,

11. Decyzja Ministra Finansów nr MF/IPO6/003889/4BP/20/PMX/2013/98622 z 4.10.2013 r. na kwotę 1 059 967,0 tys. zł, z której wykorzystano 981 797,8 tys. zł, tj. 92,6%.

⁶ Pozycje o największej wartości oraz zmiany w paragrafach placowych i majątkowych przekraczające kwotę 100 tys. zł.

Najwyższe wydatki wystąpiły w dziale 750-Administracja publiczna - 199 846,2 tys. zł (51,6% wydatków ogółem w części), co stanowiło 102,1% planu wg ustawy budżetowej (195 711,0 tys. zł) oraz 99,3% planu po zmianach (201 224,8 tys. zł).

W ramach ww. działu największych wydatków dokonano w:

- rozdziale 75007 - Jednostki terenowe podległe naczelnym i centralnym organom administracji rządowej – 112 204,0 tys. zł (56,1% wydatków w dziale), co stanowiło 104,2% planu wg ustawy budżetowej (107 669,0 tys. zł) oraz 99,9% planu po zmianach (112 324,3 tys. zł),
- rozdziale 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej - 72 785,4 tys. zł (36,4% wydatków w dziale), co stanowiło 92,3% planu wg ustawy budżetowej (78 827,0 tys. zł) oraz 99,3% planu po zmianach (73 321,3 tys. zł).

W dziale 720 - Informatyka wydatkowano kwotę 178 972,5 tys. zł (46,2% wydatków ogółem w części), co stanowiło 101,0% planu wg ustawy budżetowej (177 141,0 tys. zł) oraz 99,8% planu po zmianach (179 281,3 tys. zł). W ramach działu największych wydatków dokonano w rozdziale 72002-Inne jednostki usług informatycznych –156 981,0 tys. zł (87,7% wydatków w dziale), co stanowiło 100,7% planu wg ustawy budżetowej (155 967,0 tys. zł) oraz 99,9% planu po zmianach (157 067,6 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 1693-1710)

Wydatki *Centrali GUS* wyniosły 75 224,3 tys. zł, co stanowiło 92,1 % planu wg ustawy budżetowej (81 649,8 tys. zł) oraz 98,6 % planu po zmianach (76 320,4 tys. zł).

Według danych wykazanych w rocznych sprawozdaniach budżetowych Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa jednostek podległych dysponentowi części (w tym sprawozdaniu Rb-28 dotyczącym *Centrali GUS*), w jednostkach tych nie zostały przekroczone planowane wydatki, w tym wydatki na wynagrodzenia i pochodne.

(dowód: akta kontroli str. 2542-2550,2568-2573)

Struktura wydatków w części 58 (wg grup ekonomicznych)

Świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 2 522,1 tys. zł (0,7% wydatków w części), co stanowiło 99,4% planu po zmianach. W porównaniu do 2012 r. wydatki te były niższe o 2 546,6 tys. zł, tj. o 50,2%. Najwyższe wydatki (1 933,0 tys. zł, tj. 76,6% wydatków w tej grupie) poniesiono na wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń (§ 3020).

Na mniejsze wykonanie wydatków w stosunku do 2012 r. miał wpływ zakres zadań realizowanych przez jednostki służb statystyki publicznej związany ze spisami. W 2013 r. realizowane były tylko zadania związane z opracowaniem wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 r., co spowodowało, że wydatki na dodatki zadaniowe i nagrody spisowe uległy zmniejszeniu.

Wydatki bieżące (bez wydatków na realizację programów z udziałem środków UE) wyniosły 368 550,9 tys. zł (95,2% wydatków w części), tj. 99,7% planu po zmianach i były niższe od wykonania w 2012 r. o 13 898,0 tys. zł, tj. o 3,6%. Dominującą pozycję w tej grupie wydatków stanowiły wynagrodzenia i pochodne – 320 410,1 tys. zł (99,9% planu po zmianach) oraz zakupy towarów i usług - 16 850,7 tys. zł (98,6% planu po zmianach). Wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi), wg sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa, były wyższe w porównaniu do 2012 r. o 2 747,6 tys. zł, tj. o 0,9%.

Wydatki majątkowe (bez wydatków na realizację programów z udziałem środków UE) zrealizowano w kwocie 4 565,1 tys. zł (1,2 % wydatków w części), tj. 99,5% planu po zmianach. Były one niższe od wykonania w 2012 r. o 710,7 tys. zł, tj. o 13,5 %. Na zakupy inwestycyjne wydatkowano 239,3 tys. zł (97,4 % planu po zmianach), a na inwestycje – 4 325,8 tys. zł (99,6% planu po zmianach).

Wydatki na realizację programów finansowanych z udziałem środków Unii Europejskiej, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 *ufp* zrealizowano w kwocie 11 638,5 tys. zł (3,0% wydatków w części), co stanowiło 96,8% planu po zmianach.

W ramach tej grupy nie realizowano wydatków na inwestycje, a największe wydatki poniesiono na:

- zakupy inwestycyjne (§606) - 2 608,2 tys. zł (96,3% planu po zmianach wynoszącego 2 708,2 tys. zł),
- wynagrodzenia bezosobowe (§417) – 4 108,0 tys. zł (99,6% planu po zmianach wynoszącego 4 124,5 tys. zł),
- wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń (§401, §402, §411, §412) – 2 263,6 tys. zł (96,0% planu po zmianach wynoszącego 2 358,6 tys. zł),
- zakupy towarów i usług (§421, §430) - 2 105,7 tys. zł (95,8 % planu po zmianach wynoszącego 2 198,5 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 1686-1688,1714)

Dysponent części 58 zwrócił na centralny rachunek budżetu państwa środki pozostające po zakończeniu roku budżetowego w kwocie 33,20 zł w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa⁷.

(dowód: akta kontroli str. 1723-1729)

Zobowiązania w części 58 na koniec 2013 r. wyniosły 24 533,4 tys. zł i były niższe niż kwota zobowiązań na koniec 2012 r. o 1 204,9 tys. zł, tj. o 4,7%. Główną pozycję (19 069,6 tys. zł), stanowiły zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego i pochodnych od wynagrodzeń (4 898,6 tys. zł). Zobowiązania wymagalne na koniec 2013 r. nie wystąpiły.

(dowód: akta kontroli str. 1635,1720,1750,1756-1757)

Zatrudnienie i wynagrodzenia

Przeciętne zatrudnienie w 2013 r. w części 58, w przeliczeniu na pełne etaty, wyniosło 6 112 osób i było niższe w porównaniu do przeciętnego zatrudnienia w 2012 r. o 56 osób⁸.

(dowód: akta kontroli str. 545-550)

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego w części 58 w 2013 r. wynosiło 3 718,0 zł i w porównaniu z przeciętnym wynagrodzeniem w 2012 r. było wyższe o 57,4 zł, tj. o 1,6%.

(dowód: akta kontroli str. 545-550)

Jak podano w wyjaśnieniach, przyczyną wzrostu wynagrodzeń w grupie 01 (osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń) było otrzymanie środków na wynagrodzenia osobowe z rezerwy celowej⁹ na sfinansowanie dodatków zadaniowych i specjalnych dla pracowników zaangażowanych w realizację ośmiu projektów; wzrost wynagrodzeń w grupie 02 (osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe) wynikał z wypłaty dwóch nagród jubileuszowych.

(dowód: akta kontroli str. 555-562)

Badanie prawidłowości realizacji wydatków

W trakcie kontroli ustalono, że w ramach części 58-GUS, w celu zapewnienia realizacji wydatków zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 44 ust. 3 *ufp*, podejmowano następujące działania:

- dysponent części sprawował nadzór i kontrolę nad realizacją budżetu, o których mowa w art. 175 ust. 1 i 2 *ufp*,
- Dyrektor Generalny GUS, wykonując funkcję dysponenta środków budżetowych III stopnia, sformułował zalecenia dla dyrektorów komórek organizacyjnych GUS

⁷ Rozporządzenie z dnia 20 grudnia 2010 r. (Dz. U. Nr. 245, poz. 1637 ze zm.), rozporządzenie zostało uchylone z dniem 31 stycznia 2014 r. Rozporządzenie z dnia 15 stycznia 2014 r. (Dz. U. z 2014 r., poz. 82).

⁸ Wg Rb-70 kwartalnego sprawozdania o zatrudnieniu i wynagrodzeniach.

⁹ Decyzja MF z dnia 12 września 2013 r., MF/IP06/003244/8/DKO/2013/93199.

dotyczące ograniczenia wydatków do niezbędnego minimum, zapewniającego ciągłość realizacji prac, składania zapotrzebowania na prasę na 2013 r.¹⁰.

Ponadto w celu zmniejszenia kosztów podejmowano działania dotyczące:

- racjonalnego wykorzystywania energii,
- wymiany źródeł oświetlenia na oświetlenie Led,
- bieżącego monitorowania i sterowania ogrzewaniem w budynku GUS,
- stopniowej wymiany urządzeń elektrycznych na urządzenia o wyższej klasie energetycznej (A+++).

(dowód: akta kontroli str. 3396, 3429-3430)

Szczegółowym badaniem w zakresie wydatków ponoszonych z budżetu państwa objęto prawidłowość realizacji wydatków bieżących i majątkowych w kwocie 6 535,6 tys. zł (tj. 1,7% wydatków w części 58), w tym wydatków na umowy zlecenia i o dzieło na łączną kwotę 288,5 tys. zł, na podstawie próby wydatków poniesionych w 2013 r. w *Centrali GUS*, (szczegółowy opis doboru próby w pkt 4.3 wystąpienia). W ramach tej próby badaniem objęto prawidłowość stosowania procedur określonych w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (dalej *pzp*)¹¹, w odniesieniu do pięciu postępowań o zamówienie publiczne o łącznej wartości 17 879,6 tys. zł brutto. W odniesieniu do ww. postępowań zbadano wydatki w kwocie 17 598,8 tys. zł.

Badaniem pod względem kwalifikowalności objęto w ramach próby kwotę 3 485,6 tys. zł poniesione z budżetu państwa na współfinansowanie projektów (szczegółowy opis wyniku badania w pkt 2.4 wystąpienia).

Łącznie badaniem wydatków z budżetu państwa objęto 10 021,2 tys. zł, tj. 2,6% wydatków budżetu państwa w części 58.

(dowód: akta kontroli str. 2688-2694, 2708-2714, 2968, 2991)

Badanie 12 umów¹² zlecenia i o dzieło na łączną kwotę 288,5 tys. zł, tj. 0,1% wydatków w części 58 wykazało, że:

- zawarto je na podstawie art. 21 *usp* w zakresie opracowań i analiz zamawianych w *GUS*,
- zlecone prace zostały wykonane i sfinansowane zgodnie z umowami, a wydatków dokonano w ramach limitu określonego w planie finansowym.

(dowód: akta kontroli str. 2971-3062)

Badanie pozostałych wydatków obejmujących:

- wydatki bieżące w kwocie 3 999,1 tys. zł, tj. 1,0% wydatków bieżących poniesionych w części 58, w tym wydatki na zakupy towarów i usług w kwocie 2 350,3 tys. zł (§ 421 Zakup materiałów i wyposażenia – 1 172,4 tys. zł, § 430 Zakup usług pozostałych – 1 177,9 tys. zł), tj. 0,6% wydatków bieżących poniesionych w części 58,
- wydatki majątkowe w kwocie 2 536,6 tys. zł (§ 605 Wydatki na inwestycje – 53,9 tys. zł i § 606 Wydatki na zakupy inwestycyjne – 2 482,7 tys. zł), tj. 0,7% wydatków majątkowych poniesionych w części 58,

wykazało, że dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami. Płatności dokonywano zgodnie z prawidłowo zawartymi umowami i ewidencjonowano je zgodnie z obowiązującymi przepisami.

(dowód: akta kontroli str. 2695-2699, 2708-2713)

Kontrolą objęto pięć postępowań o zamówienie publiczne na kwotę 17 879,6 tys. zł brutto, z czego dwa w trybie z wolnej ręki¹³ i trzy w trybie przetargu nieograniczonego¹⁴. Badanie

¹⁰ Pismo z dnia 03.09.2012 r.; znak: BAK-04-2310-1/2012.

¹¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.

¹² Z/2/DR/13, Dz/1/DI/13, Z/1/DR/13, Z/2/GP/13, Z/1/MS/13, Z/7/MS/13, Dz-ZMiA-HU-1/2013, Dz/Rc/7/DI/13, Z/Rc/11/DI/13, Z/Rc/12/DI/13, Dz/Rc/19/DI/13, Dz/Rc/20/DI/13 (w tym pięć umów zbiorowych - osiem umów zlecenia i cztery umowy o dzieło, łącznie ze 193 pracownikami i dwoma osobami spoza *GUS*).

¹³ Zamówienie uzupełniające nr 62/SPIS/WR/2013 na kwotę 491,7 tys. zł brutto Świadczenie usług nadzoru autorskiego oraz serwisowych dla Analitycznej Bazy Mikrodanych (ABM) na potrzeby opracowania,

wykazało, że z wyjątkiem opisanych poniżej przypadków ww. postępowania przeprowadzono zgodnie z *pzp*.

(dowód: akta kontroli str. 436-544,564-1622)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Kontrola wykazała, że GUS 17 grudnia 2013 r. opłacił, w ramach faktury nr 98/2013 z tytułu umowy nr 59/SISP/PN/2012, kwotę 227,9 tys. zł za szkolenia, przy czym tylko część tej kwoty (148,2 tys. zł) dotyczyła szkoleń faktycznie zrealizowanych i potwierdzonych dokumentami odebrania prawidłowo wykonanej usługi. Pozostałą kwotę 79,6 tys. zł zapłacono za tzw. kredyty szkoleniowe, stanowiące przyrzeczenie wykonania szkoleń w 2014 r., co było niezgodne z warunkami umowy, a także stanowiło naruszenie art. 44 ust. 3 pkt 1a, b *ufp*. W tym przypadku, jako odbiór zrealizowanej usługi, potwierdzono fakt otrzymania kredytów szkoleniowych. Przedmiotem umowy, w ramach drugiego jej etapu, było m.in. przeprowadzenie szkoleń w terminie do 15 listopada 2013 r. (§ 3 ust. 2 umowy). Jako formę wykonania umowy w tym zakresie wskazano przeprowadzenie szkoleń lub dostawę kredytów szkoleniowych (zał. Nr 7 do SIWZ będący integralną częścią umów). Natomiast w § 4 ust. 1 lit. b umowy przewidziano wypłatę wykonawcy w terminie do 15 listopada 2013 r. wynagrodzenia w kwocie 233,7 tys. zł za realizację kompletu szkoleń. W ocenie NIK, zapis w umowie określający warunki wypłaty wynagrodzenia, jednoznacznie przesądza, że może być ona dokonana wyłącznie w przypadku faktycznego wykonania usług szkoleniowych. NIK zauważa, że tylko tak sformułowany i rozumiany warunek realizacji płatności właściwie zabezpiecza interes Skarbu Państwa, gdyż eliminuje ryzyko zapłaty pomimo niewykonania usługi lub jej wykonania niezgodnie z wymaganiami zamawiającego.

Podane w wyjaśnieniach Dyrektora Generalnego GUS Anny Borowskiej oraz Głównego Księgowego Resortu z up. Dyrektora Departamentu Finansowo-Księgowego GUS Marii Górnej argumenty, że umowa dopuszczała możliwość wykonania zadania w dwóch formach, w tym jako kredyt szkoleniowy, nie mogą być uwzględnione. Dotyczą one bowiem tylko rzeczowego sposobu wykonania umowy, a nie warunków zapłaty za jej wykonanie.

(dowód: akta kontroli str. 1221-1622, 1776-1780,1783-1786,1789-1806,3109-3111)

2. Kontrola wykazała, że w następujących dokumentach dotyczących postępowań o zamówienie publiczne podano nierzetelne (niezgodne ze stanem faktycznym) dane:

- w *Protokole postępowania w trybie przetargu nieograniczonego* (pkt 3 A 1) nr 64/SISP/PN/2013 wśród osób wykonujących czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia wymieniono Dyrektora Generalnego GUS, a ponadto stwierdzono, że złożył oświadczenie określone w art. 17 ust. 2 ustawy *pzp*, na druku ZP - 1 zgodnie z załącznikiem nr 10 do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 października 2010 r. w sprawie protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego¹⁵ mimo, że ww. nie wykonywał czynności w postępowaniu i nie składał oświadczenia,
- w *Protokole postępowania* 64/SISP/PN/2013 podano, że datą opublikowania ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym UE był 10 lutego 2013 r., jak również, że w siedzibie GUS i na stronie internetowej www.stat.gov.pl/bip, ogłoszenie o zamówieniu było zamieszczone od 10 lutego 2013 r., mimo że rzeczywistym terminem opublikowania ww. ogłoszeń był 10 września 2013 r.,

udostępniania i upowszechniania wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010 r. i Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 r. - zamówienie uzupełniające do umowy z 25 października 2010 r. nr 57/SPIS/PO/2010 oraz nr 80/SPIS/WR/2013 na kwotę 300,0 tys. zł brutto Świadczenie usług asysty technicznej systemu Portal Geostatystyczny - zamówienie uzupełniające do umowy z 22 listopada 2011 r. nr 78/SPIS/PN/2011.

¹⁴ Nr 14/SISP/PN/2013 Budowa Hurtowni Danych Statystycznych (HDS) wraz z budową Publicznej Hurtowni Danych (PHD) (część I). Rozbudowa środowiska sprzętowo systemowego o elementy infrastruktury oraz oprogramowanie systemowe i narzędziowe dla projektu SISP (część II) na kwotę 10 651,8 tys. zł brutto, nr 59/SISP/PN/2012 Rozbudowa Systemu Informacyjnego Intranet, w tym wykonanie projektu technicznego, dostarczenie brakującej infrastruktury i licencji wraz z zapewnieniem wymaganych szkoleń i świadczeniem usługi asysty technicznej na kwotę 2 598,0 tys. zł brutto oraz nr 64/SISP/PN/2013 Dostawa zestawów komputerów przenośnych dla ankietorów statystycznych GUS do realizacji badań ankietowych w terenie na kwotę 3 838,1 tys. zł.

¹⁵ Dz. U. z 2010 r., Nr 223, poz. 1458.

- w *Rejestrze zamówień publicznych GUS udzielonych w 2013 r. (dalej Rejestr)*, jako rodzaj zamówienia w postępowaniu 14/SISP/PN/2013 wskazano *Usługę*, natomiast powinna to być *Dostawa, Kupno* (jak prawidłowo podano w ogłoszeniu o tym zamówieniu),
- w tabeli przekazanej kontrolerom jako element *Rejestru* podano, że udzielono trzech zamówień *instytucji gospodarki budżetowej przez organ władzy publicznej wykonujący funkcje organu założycielskiego tej instytucji, w przypadku spełnienia warunków, o których mowa w art. 4 pkt 13 ustawy pzp* na kwotę 202,8 tys. zł, natomiast w *Rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach w roku 2013 (dalej Roczne sprawozdanie)* prawidłowo wskazano, że udzielono pięciu zamówień na kwotę 702,4 tys. zł,
- w *Rejestrze* podano, że łączna wartość zamówień, których wartość nie przekraczała wyrażonej w złotych równowartości kwoty, o której mowa w art. 4 pkt 8 wynosiła 1 180,8 tys. zł, natomiast faktycznie powinna być to kwota 3 047,6 tys. zł (jak podano w *Rocznym sprawozdaniu*),
- w *Rejestrze* podano, że łączna wartość dostaw, usług lub robót budowlanych od centralnego zamawiającego lub od wykonawców wybranych przez centralnego zamawiającego obejmowała kwotę 176,6 tys. zł, natomiast faktycznie powinna być to kwota 291,4 tys. zł (jak podano w *Rocznym sprawozdaniu*).

Według wyjaśnień Dyrektora Generalnego GUS Anny Borowskiej zapis w Protokole postępowania, wymieniający Dyrektora Generalnego GUS wśród osób wykonujących czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia nastąpił skutek omyłki pisarskiej, również umieszczenie w Protokole postępowania daty 10 lutego 2013 r. należy traktować jako oczywistą omyłkę pisarską. Wyjaśniła ponadto, że fakt omyłkowego użycia w *Rejestrze* zapisu „usługa”, skorygowany przez Zamawiającego do zapisu prawidłowego w ogłoszeniu o zamówieniu nie miał wpływu na prawidłowy przebieg postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Naczelnik Wydziału Planowania i Zamówień Publicznych Marzena Brzychcy wyjaśniła, że GUS nie prowadził odrębnego rejestru umów zawartych w jego imieniu przez centralnego zamawiającego, archiwizując tylko kopie zawartych umów. W *rocznym sprawozdaniu* zostały ujęte zamówienia, których wartość nie przekraczała równowartości kwoty, o której mowa w art. 4 pkt 8 *ppz*, na kwotę 3 047,6 tys. zł, w ramach której zostały wykazane zamówienia publiczne udzielone w trybach przewidzianych w regulaminie udzielania zamówień publicznych GUS i ujęte w prowadzonym *Rejestrze* na kwotę 1 180,8 tys. zł oraz nieujęte w *rejestrze* na kwotę 1 866,7 tys. zł.

Podaje również, że w nowym *Regulaminie udzielania zamówień publicznych w GUS*¹⁶, wprowadzono obowiązek prowadzenia *Rejestru* wszystkich wydatków stanowiących zamówienie publiczne bez względu na ich wartość. Ponadto w roku 2014 został wprowadzony nowy wzór *Rejestru* zawierający część obejmującą umowy zawierane na rzecz GUS przez centralnego zamawiającego.

(dowód: akta kontroli str. 436-445, 492-509, 517-518, 525, 600-610, 615-619, 621-627, 776-933, 1086-1220)

2.3. Planowanie wydatków budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2013 r. wydatki budżetu środków europejskich w części 58 zostały zgłoszone przez dysponenta do projektu budżetu w kwocie 1 529,0 tys. zł. i w tej wysokości ujęte w ustawie budżetowej. Przy planowaniu uwzględniono następujące czynniki mające wpływ na rzetelność wykazanych w ww. projekcie kwot wydatków:

- a) zadania planowane do realizacji w ramach PO IG,
- b) harmonogram realizacji zadań i wydatków projektu SISP,
- c) plan finansowo-rzeczowy z wyszczególnieniem zadań w ramach otrzymanych limitów środków,
- d) decyzje (wraz ze zmianami) o zapewnieniu finansowania realizacji przedsięwzięcia.

(dowód: akta kontroli str. 2333-2340, 2374-2377, 2467-2515, 3436-3438)

¹⁶ Zarządzenie Dyrektora Generalnego GUS nr 9 z 7 lutego 2014 r.

Zaplanowane w ustawie budżetowej wydatki budżetu środków europejskich w części 58 zostały w trakcie roku zwiększone o kwotę 20 202,8 tys. zł. Zmiany kwoty wydatków wynikały ze zwiększenia z rezerw celowych budżetu środków europejskich, z przeznaczeniem na sfinansowanie projektu SISP w ramach PO IG.

(dowód: akta kontroli str. 1683,1711,2330, 2551,2575)

Z przyznanej z rezerw celowych kwoty 20 202,8 tys. zł wykorzystano 19 660,8 tys. zł, tj. 97,3%. W wyniku badania wykorzystania przez GUS środków przeniesionych z rezerw celowych w kwocie 2 125,1 tys. zł (tj. 10,5% ogólnej kwoty wydatków poniesionych ze środków przeniesionych z rezerw celowych) ustalono, że wykorzystano je zgodnie z przepisami *ufp* na cele na jakie rezerwy zostały utworzone, m.in. na realizację I etapu umowy¹⁷ na „Rozbudowę Systemu Informacyjnego Intranet, w tym wykonanie projektu technicznego, dostarczenie brakującej infrastruktury i licencji wraz z zapewnieniem wymaganych szkoleń i świadczeniem usług asysty technicznej”, budowę Systemu Wspomagania Analiz i Decyzji wraz z niezbędnymi komponentami i usługami związanymi z wdrożeniem.

(dowód: akta kontroli str. 1738-1746, 2330-2340, 2551, 2575, 2724-2725,3695-3699)

W trakcie kontroli ustalono, że Minister Finansów dokonał w ramach części 58 zmian planu wydatków (8 decyzji na łączną kwotę 20 202,8 tys. zł) pomiędzy działami klasyfikacji budżetowej. Zmiany były zgodne z wnioskami Ministra Rozwoju Regionalnego zaopiniowanymi przez dysponenta części. Ponadto, Prezes GUS realizując uprawnienia dysponenta części budżetowej dokonał w 2013 r. zmian planu wydatków w części 58 (2 decyzje na łączną kwotę 809,9 tys. zł) polegających na przeniesieniu kwot pomiędzy paragrafami klasyfikacji budżetowej w ramach części i działu klasyfikacji wydatków.

(dowód: akta kontroli str. 307, 357-364, 381-387)

Nieprawidłowości
i uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano uwag.

2.4. Realizacja wydatków budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

Wydatki budżetu środków europejskich w części 58 zostały zrealizowane w kwocie 21 145,0 tys. zł, co stanowiło 97,3 % planu po zmianach (21 731,8 tys. zł). W porównaniu do wydatków zrealizowanych w 2012 r. wydatki zrealizowane w 2013 r. były wyższe o 168,7%.

Największy udział w strukturze wydatków budżetu środków europejskich miały wydatki w dziale 750 Administracja publiczna, rozdziale 750 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej – 20 294,7 tys. zł (96,0% wydatków budżetu środków europejskich w części 58), co stanowiło 97,7% planu po zmianach. W dziale 720 Informatyka, rozdziale 72001 – Zakłady techniki obliczeniowej wydatkowano 850,3 tys. zł (4,0% wydatków budżetu środków europejskich w części 58), co stanowiło 89,5% planu po zmianach.

Wydatki *Centrali GUS* w całości dotyczyły realizacji projektu *SISP* i wyniosły 20 294,6 tys. zł, co stanowiło 97,7% planu po zmianach (20 781,7 tys. zł).

Według danych wykazanych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-28 UE dotyczącym wydatków *Centrali GUS* oraz łącznym sprawozdaniu Rb-28 UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich w części 58, wynikające z planów limity wydatków, w tym na wynagrodzenia i pochodne, nie zostały przekroczone.

(dowód: akta kontroli str. 1683, 1711, 2551, 2575)

Ustalono, że kwoty wydatków z budżetu środków europejskich zrealizowanych przez *Centralę GUS* wykazane w księgach rachunkowych (strona Ma konta 227 Rozliczenie wydatków z budżetu środków europejskich) były zgodne z informacją o zrealizowanych płatnościach przekazaną dysponentowi przez Bank Gospodarstwa Krajowego (dalej BGK)

(dowód: akta kontroli str. 3376-3378, 3436-3630)

W ramach *PO IG* (projekt *SISP*) wszystkie złożone wnioski o płatność, których termin realizacji przypadał na 2013 r. (na łączną kwotę 20 294,6 tys. zł) zostały zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 3440-3443)

¹⁷ Umowa nr 59/SISP/PN/2012 z 7 marca 2013 r.

Badanie prawidłowości realizacji budżetu środków europejskich

Szczegółowym badaniem w zakresie wydatków ponoszonych z budżetu środków europejskich objęto:

- prawidłowość działań *Centrali GUS* w zakresie rozliczeń środków zgromadzonych na rachunku pomocniczym wydatków ze środków europejskich,
- prawidłowość realizacji wydatków bieżących i majątkowych w kwocie 19 234,9 tys. zł (tj. 91% tego rodzaju wydatków w części 58 - *GUS*), na podstawie próby wydatków poniesionych w 2013 r. w *Centrali GUS*, która stanowiła 94,8% wydatków *Centrali GUS* (szczegółowy opis próby w pkt 4.3 wystąpienia); w ramach tej próby badaniem objęto prawidłowość stosowania procedur określonych w ustawie *pzp* w odniesieniu do trzech postępowań o zamówienia publiczne o łącznej wartości 17 087,9 tys. zł.
(dowód: akta kontroli str. 616-619, 1714, 2715-2717, 3439-3458)

Rozliczenie środków

Ustalono, że *Centrala GUS* w 2013 r. dysponowała w *BGK* rachunkiem pomocniczym wydatków ze środków europejskich (o których mowa w § 14 ust. 3 *rozporządzenia MF*).

Szczegółowe badanie rozliczeń środków zaewidencjonowanych na koncie 138 Rachunek środków europejskich prowadzonym w *Centrali GUS* wykazało, że zwroty środków niewykorzystanych w kolejnych miesiącach 2013 r. dokonywane były na rachunek bankowy do obsługi płatności prowadzony w *BGK* w obowiązujących terminach. Saldo rachunku na koniec 2013 r. nie wykazało żadnych kwot.

Łączna kwota zwróconych w 2013 r. środków w ramach PO IG wyniosła 541,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 3439-3458)

Realizacja wydatków

Badaniem objęto wydatki w łącznej kwocie 19 234,9 tys. zł, z tego:

- wydatki na zakupy towarów i usług w kwocie 6 317,1 tys. zł (§ 4217 Zakup materiałów i wyposażenia – 6 027,0 tys. zł, § 4307 Zakup usług pozostałych – 290,1 tys. zł), tj. 92,1% wydatków bieżących poniesionych w części 58,
- wydatki majątkowe w kwocie 11 786,6 tys. zł (6067 Wydatki na zakupy inwestycyjne), tj. 100% wydatków majątkowych poniesionych w części 58.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że wydatków dokonywano zgodnie z planem rzeczowym i finansowym projektu *SISP*. Szczegółowe badanie w zakresie kwalifikowalności, którym objęto wydatki w łącznej kwocie 22 720,5 tys. zł (z tego 19 234,9 tys. z budżetu środków europejskich i 3 485,6 tys. zł na współfinansowanie projektu), poniesione na realizację trzech umów zawartych z wykonawcami, w ramach jednego projektu wykazało, że zostały one poniesione zgodnie z kategoriami wydatków oraz w terminach wynikających z decyzji o dofinansowanie. Wykonawcy umów zostali wybrani w sposób zapewniający uczciwą konkurencję, przy zastosowaniu przepisów o zamówieniach publicznych. Wydatki zostały poniesione w okresie kwalifikowalności oraz rzetelnie udokumentowane. Stwierdzono, że zlecenia płatności przekazano do *BGK* w terminach określonych w harmonogramach płatności. Kwoty wskazane w zleceniach płatności oraz w poleceniach przelewu dokonywanych w ramach współfinansowania projektów były zgodne z kwotami dofinansowania określonymi w umowach oraz z kwotami wskazanymi w dokumentach księgowych. Zarówno kwoty płatności jak i zapłaty współfinansowania zostały uregulowane z zachowaniem terminów płatności wynikających z dokumentów księgowych.

(dowód: akta kontroli str. 616-619, 2708-2725, 3436-3630)

Nieprawidłowości
i uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano uwag.

2.5. Efekty rzeczowe realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

Ustalono, że w części 58 w efekcie zrealizowania wydatków majątkowych w kwocie 16 351,7 tys. zł (w tym 11 786, 6 tys. zł z budżetu środków europejskich):

- w ramach wydatków na inwestycje: dokonano m.in. rozbudowy budynku *US* w Poznaniu na kwotę 3 938,1 tys. zł, przebudowy budynku magazynowo – garażowego na pomieszczenia biurowe w *US* Kielce na kwotę 175,0 tys. zł,
- w ramach wydatków na zakupy inwestycyjne: m. in. rozbudowano środowisko sprzętowo systemowe o elementy infrastruktury oraz oprogramowanie systemowe i narzędziowe dla projektu SISP (6 688,8 tys. zł), zakupiono sprzęt informatyczny dla rozbudowy Systemu Informacyjnego Intranet (1 339,1 tys. zł), centrale telefoniczne dla *US* w Gdańsku (75,4 tys. zł) i Kielcach (39,4 tys. zł), materiały i akcesoria do modernizacji sieci telefonicznej w budynku *CIS* Zakład w Radomiu (49,8 tys. zł).

W wyniku nowelizacji ustawy budżetowej na 2013 r., dysponent części 58 był zobowiązany wskazać zmniejszenie planu wydatków na kwotę 5 700,0 tys. zł, w której znalazły się m.in. niezaangażowane środki dotyczące wydatków majątkowych na kwotę 2 803,0 tys. zł, Zrezygnowano m. in. z realizacji trzech zadań inwestycyjnych: wymiana Systemu Sygnalizacji Pożaru (SSP) w gmachu GUS na kwotę 1 451,6 tys. zł, modernizacja oświetlenia ewakuacyjnego w ciągach komunikacyjnych w gmachu GUS na kwotę 646,1 tys. zł (*Centrala GUS*) oraz budowa miejsc parkingowych i modernizacja dróg wewnętrznych, placów i zieleni na kwotę 575,0 tys. zł (*US* w Warszawie).

Nowym zadaniem, wprowadzonym do budżetu już po nowelizacji ustawy budżetowej była przebudowa budynku magazynowo– garażowego na pomieszczenia biurowe w *US* Kielce na kwotę 175,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1683,1711,1715,1749,1756,2856-2857,2721-2723,3672-3693)

W budżecie części 58 w układzie zadaniowym zostało ujętych sześć działań zgrupowanych w trzech podzadaniach, dwóch zadaniach i dwóch funkcjach państwa. Działania były realizowane przez 20 dysponentów III stopnia oraz instytucję gospodarki budżetowej.

Dla zapewnienia jednolitego sposobu planowania i rozliczania wydatków w układzie zadaniowym opracowane zostały *Zasady rozliczania wydatków w układzie zadaniowym*¹⁸, a także *Procedury gospodarki finansowej w GUS*¹⁹. W *Zasadach* określone zostały m.in. cele i założenia rozliczania wydatków w układzie zadaniowym oraz rodzaje zadań budżetowych. W *Procedurach* określono zasady planowania i wykonywania wydatków w układzie zadaniowym.

(dowód: akta kontroli str. 2006-2049,2068-2073)

W ramach wynikającego z art. 175 ust. 1 pkt 4 *ufp* obowiązku nadzoru i kontroli skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów, dysponent części 58:

- zidentyfikował ryzyka²⁰ w odniesieniu do celów zadań i poddał je analizie, z której wynikało, że zagrożenia niewykonania zakładanej wartości miernika na koniec roku 2013 wynikają z: ryzyka niedotrzymania terminu/harmonogramu realizacji badań statystycznych i planu wydawniczego, awarii sprzętu systemów informatycznych i fluktuacji kadr; jednocześnie określono ryzyko nie zrealizowania zadań jako niskie, ponieważ przewidywano działania minimalizujące ww. zagrożenia, poprzez: bieżące monitorowanie terminowości wykonywanych prac, sporządzanie kopii baz informacji na wypadek przerw w działaniu systemu informatycznego, konserwację i w miarę

¹⁸ Załącznik do zarządzenia wewnętrznego nr 3 Prezesa GUS z dnia 8 lutego 2013 r.

¹⁹ Załącznikiem do zarządzenia wewnętrznego nr 12 Prezesa GUS z dnia 29 marca 2013 roku.

²⁰ Zgłoszone przez departamenty autorskie GUS, koordynujące poszczególne mierniki dla działania:

6.10.1.1 Departament Programowania i Koordynacji Badań,

6.10.1.2. Departament Informacji,

6.10.2.1. i 6.10.2.2. Departament Metodologii Standardów i Rejestrów,

11.4.2.1. i 11.4.2.4 Biuro Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji.

potrzeb, sukcesywną wymianę infrastruktury informatycznej, system zastępstw – przekazywanie obowiązków w czasie nieobecności pracownika;

- zorganizował system monitorowania realizacji planów jednostek w układzie zadaniowym, który polegał na tym, że co miesiąc ze wszystkich jednostek służb statystyki publicznej zbierane są w module Wydatki BZ sprawozdania Rb-BZ1 z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich, dotyczące realizacji budżetu w układzie zadaniowym; sprawozdania podlegają kontroli pod względem wykazanych danych w powiązaniu ze sprawozdaniami Rb-28, Rb-28 Programy i Rb-28 UE;
- w zbieranych z jednostek służb statystyki publicznej w okresach kwartalnych sprawozdaniach z wykonania planu działania w układzie zadaniowym identyfikowane jest m.in. ewentualne ryzyko niewykonania wartości miernika, jego istotność oraz możliwe sposoby jego minimalizacji, a w Departamencie Finansowo – Księgowym (DFK) dokonywane jest zestawienie danych z wykonania planów działania jednostek w zakresie oceny efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym.

W 2013 roku nie były prowadzone kontrole ani audyty w jednostkach służb statystyki publicznej, których przedmiotem były działania weryfikujące wiarygodność źródeł danych umieszczanych w sprawozdaniach w układzie zadaniowym.

Szczegółowe badanie pięciu działań²¹ pod względem prawidłowości określenia celów i mierników ich realizacji, rzetelności monitoringu mierników oraz prawidłowości dokonywania zmian w planie wykazało, że:

- cele i mierniki realizacji celów działań, zostały określone zgodnie z wymaganiami noty budżetowej,
- monitoring mierników prowadzony był na podstawie rzetelnych źródeł z jednostek statystycznych, a dane były aktualizowane w systemie kwartalnym.
- w trakcie roku budżetowego nie dokonywano uaktualnienia docelowej wartości mierników działań w wyniku wprowadzanych zmian w planie finansowym budżetu w układzie tradycyjnym, gdyż zmiany kwot nie miały wpływu na docelową wartość tych mierników.

(dowód: akta kontroli str. 1818-1833,2110,2112,2078-2079)

Nieprawidłowości i uwagi dotyczące badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano uwag.

3. Roczne sprawozdania budżetowe oraz kwartalne sprawozdania w zakresie operacji finansowych

3.1 Mechanizmy zapewniające kontrolę prawidłowości sporządzania sprawozdań

Opis stanu faktycznego

W ustanowionym przez Dyrektora Generalnego GUS Zarządzeniem nr 21 z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie ustalenia procedur kontroli finansowej w GUS²² wskazano komórkę organizacyjną zobowiązaną do sporządzania sprawozdań oraz osoby odpowiedzialne za ich podpisanie.

Analiza działań faktycznie podejmowanych w okresie objętym kontrolą przez pracowników GUS w zakresie kontroli zarówno sprawozdań przesyłanych przez podległych dysponentów, jak i sprawozdań jednostkowych sporządzanych przez GUS wykazała, że działania te były wystarczające, aby na akceptowalnym poziomie ograniczyć ryzyko, że dane wykazane w tych sprawozdaniach będą nierzetelne. Ocenę taką potwierdzają także ustalenia dotyczące prawidłowości sporządzania sprawozdań przedstawione w pkt 3.2 wystąpienia.

²¹ 6.10.1.1 Przygotowanie i realizacja badań statystycznych,
6.10.1.2. Udostępnianie i rozpowszechnianie wyników informacji statystycznych,
6.10.2.1. Prowadzenie rejestru TERYT,
6.10.2.2. Prowadzenie rejestru REGON
11.4.2.1. Przygotowanie systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym.
²² Obowiązywało w 2013 r.

W ramach części 58 nie ustalono formalnych (pisemnych) procedur kontroli prawidłowości sporządzania sprawozdań budżetowych przez podległych dysponentów. Jak wyjaśniono w jednostkach służb statystyki publicznej sprawozdania sporządzane są i kontrolowane w oparciu o ogólnie obowiązujące przepisy. W 2013 roku nadal obowiązywało pismo Dyrektora Generalnego GUS z dnia 12 stycznia 2012 roku znak: BDG-01-0680-1/2012 w sprawie przesyłania sprawozdań przez jednostki służb statystyki publicznej.

(dowód: akta kontroli str. 1778,1781,1787-1788)

Nieprawidłowości i uwagi dotyczące badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano uwag.

3.2. Prawidłowość i rzetelność rocznych sprawozdań budżetowych oraz kwartalnych sprawozdań w zakresie operacji finansowych

Opis stanu faktycznego

Ustalono, że dysponent części 58 dokonywał kontroli sprawozdań jednostkowych będących podstawą sporządzenia łącznych sprawozdań budżetowych za 2012 r., zarówno pod względem formalno-rachunkowym, jak i merytorycznym, w tym celu w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w sprawozdaniu sporządzanym przez dysponenta trzeciego stopnia jednostka składała korektę do DFK, a następnie składana była korekta sprawozdania części 58 do Ministerstwa Finansów. Natomiast w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w sprawozdaniu części 58 sporządzana była korekta sprawozdania łącznego i przekazywana do Ministerstwa Finansów. W 2013 roku zostały skorygowane dwa sprawozdania dysponentów trzeciego stopnia (Centrala GUS i US Kielce) oraz dwa sprawozdania dysponenta części budżetowej (RB-28 UE i RB-28 programy).

Dysponent części 58 otrzymywał sprawozdania budżetowe od jednostek podległych w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej (zwanym dalej *rozporządzeniem w sprawie sprawozdawczości*)²³, z wyjątkiem sprawozdań rocznych Rb-BZ1 (szczegółowy opis na str. 18 wystąpienia). Terminowo i w obowiązujących formach (elektronicznej i papierowej) przekazywano do właściwych odbiorców łączne sprawozdania budżetowe.

Badanie poprawności ujęcia w każdym z łącznych rocznych sprawozdań²⁴ wybranych losowo 10 pozycji z analogicznymi pozycjami ze wszystkich sprawozdań jednostkowych stanowiących podstawę sporządzenia sprawozdania łącznego wykazało, że dane zawarte w ww. sprawozdaniach jednostkowych zostały prawidłowo przeniesione do sprawozdań łącznych.

(dowód: akta kontroli str. 1623-1683,1778,1781-1782,1787-1788,1807-1817,2068-2073,2110-2214)

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzenia jednostkowych, rocznych sprawozdań budżetowych *Centrali GUS*²⁵.

Ustalono, że sprawozdania te przedstawiają prawdziwy obraz dochodów i wydatków, a także należności i zobowiązań w 2013 r. Zostały sporządzone rzetelnie i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, a kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Wykazane w sprawozdaniu rocznym Rb-23 *Centrali GUS* dochody wykonane i przekazane na centralny rachunek bieżący budżetu państwa wyniosły 1 459,9 tys. zł i były zgodne z kwotą ujętą w sprawozdaniu Rb-27. Wydatki wskazane w Rb-23 w kwocie 75 224,3 tys. zł, były równe kwocie ujętej w sprawozdaniu Rb-28. Wykazany w sprawozdaniu Rb-23 zerowy

²³ Rozporządzenie z dnia 3 lutego 2010 r. (Dz. U. Nr 20, poz. 103), uchylone z dniem 24 stycznia 2014 r.; Rozporządzenie z dnia 16 stycznia 2014 r. (Dz. U. z 2014 r., poz. 119).

²⁴ Rb-23 o stanie środków na rachunkach bankowych, Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa, Rb-28 UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, Rb-28 Programy z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE, Rb-N kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych, Rb-Z kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji, Rb-BZ1 Roczne sprawozdanie z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym

²⁵ Rodzaje sprawozdań tożsame z wykazanymi w przypisie nr 24.

stan środków na rachunku bieżącym został potwierdzony przez Oddział Okręgowy NBP w Warszawie.

Sprawozdania zostały sporządzone w terminach określonych w *rozporządzeniu w sprawie sprawozdawczości* oraz w rozporządzeniu z 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych²⁶.

Przedstawiona w rocznym sprawozdaniu Rb-27 *Centrali GUS* kwota dochodów wykonanych była zgodna z ewidencją księgową, tj. z zapisami na koncie 129 Rachunek bieżący dochodów budżetowych²⁷ i wynosiła 1 459,9 tys. zł. Analityczna ewidencja zrealizowanych dochodów budżetowych, prowadzona w systemie finansowo-księgowym do konta 129, uwzględniała podziałki klasyfikacji budżetowej (dział, rozdział, paragraf).

Kwota wydatków ogółem za 2013 r. wykazana w rocznym sprawozdaniu Rb-28 *Centrali GUS* wyniosła 75 224,3 tys. zł i była zgodna z zapisami na koncie 130 po stronie Ma. Analityczna ewidencja zrealizowanych wydatków budżetowych, prowadzona do konta 130, uwzględniała podziałki klasyfikacji budżetowej (dział, rozdział, paragraf).

Kwoty wydatków wykazane w rocznym sprawozdaniu Rb-28 Programy *Centrali GUS* były zgodne z odpowiednimi wydatkami ujętymi w sprawozdaniu Rb-28 w zakresie współfinansowania krajowego oraz współfinansowania z budżetu UE czasowo finansowanymi w ramach budżetu państwa.

Kwota należności ogółem wykazana w kwartalnym sprawozdaniu Rb-N wyniosła 120,4 tys. zł i wynikała z ewidencji na kontach analitycznych do kont 201, 221, 234, 290²⁸.

W *Centrali GUS* nie wystąpiły zobowiązania wymagalne oraz zobowiązania z tytułu papierów wartościowych, zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz przyjętych depozytów, podlegające wykazaniu w kwartalnym sprawozdaniu Rb-Z.

(dowód: akta kontroli str. 2516-2565, 2726-2807, 3197-3393)

Do okresów sprawozdawczych roku 2013 miały zastosowanie przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym²⁹ (dalej *rozporządzenia MF BZ*). W wyniku badania rocznego sprawozdania z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1) stwierdzono, że kwoty wydatków wykazane w tym sprawozdaniu były zgodne z zapisami po stronie Wn konta 998 *Plan finansowy wydatków budżetowych w układzie zadaniowym* w zakresie planu i Ma konta 130 *Rachunek bieżący wydatków budżetowych w zakresie wydatków*.

(dowód: akta kontroli str. 2326-2327, 2559-2565, 3328-3334, 3388-3392)

Ustalone
nieprawidłowości

Ustalono, że mylne poinformowanie³⁰ dysponentów środków budżetu państwa trzeciego stopnia podległych dysponentowi głównemu GUS, że termin składania sprawozdań Rb-BZ1 za 2013 r. do dysponenta części budżetu 58 upływa w dniu 15 lutego 2014 r., spowodowało przekazanie przez 13 spośród 20 dysponentów środków budżetu państwa trzeciego stopnia ww. sprawozdań niezgodnie z §12 ust. 1 *rozporządzeniem MF BZ*.

Opóźnienie w stosunku do terminu wskazanego w załączniku nr 3 do *rozporządzenia MF BZ* wyniosło od 3 do 12 dni (dla *Centrali GUS* 9 dni po terminie).

²⁶ Dz. U. Nr 43, poz. 247 ze zm.

²⁷ Zgodnie z planem kont Głównego Urzędu Statystycznego stanowiącego załącznik nr 3 do obowiązującego w 2013 r. Zarządzenia Dyrektora Generalnego GUS nr 21 z dnia 10 sierpnia 2012 r. - konto 129 zostało oznaczone jako *Rachunek bieżący dochodów budżetowych*.

²⁸ Zgodnie z planem kont Głównego Urzędu Statystycznego stanowiącego załącznik nr 3 do obowiązującego zarządzenia Dyrektora Generalnego GUS nr 21 z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie *ustalenia procedur kontroli finansowej w Głównym Urzędzie Statystycznym* - konto 201 obciąża się za powstałe należności i roszczenia oraz spłatę i zmniejszenie zobowiązań, a uznaje powstałe zobowiązania oraz spłatę i zmniejszenie należności i roszczeń; konto 221 służy do ewidencji należności jednostki budżetowej z tytułu dochodów budżetowych, w których termin płatności przypada na dany rok budżetowy; konto 234 służy do ewidencji należności, roszczeń i zobowiązań wobec pracowników z innych tytułów niż wynagrodzenia; konto 290 służy do ewidencji odpisów aktualizujących należności.

²⁹ Dz. U. Nr 298, poz. 1766.

³⁰ Pismo Departamentu Finansowo Księgowego GUS nr DFK-01-0680-6/2014 z 9 stycznia 2014 r.

Kontrola wykazała, że powyższe opóźnienia nie wpłynęły na terminowe sporządzenie sprawozdania dysponenta części budżetowej 58, które zostało przekazane do Ministra Finansów dnia 20 lutego 2014 roku.

(dowód: akta kontroli str. 1930-1934, 2110-2147, 2154-2169)

4. Księgi rachunkowe

4.1. Organizacja systemu rachunkowości i mechanizmów kontroli zarządczej dotyczących operacji finansowych i gospodarczych

Opis stanu faktycznego

Przyjęta w *Centrali GUS* dokumentacja opisująca przyjęte zasady rachunkowości (polityka rachunkowości) została dostosowana do zmian wprowadzonych od 2012 r. w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej polskiej³¹. Ustalono, że dokumentacja była dostępna dla pracowników *Centrali GUS* i określono w niej – stosownie do standardów rachunkowości - stanowiska i zakresy obowiązków osób odpowiedzialnych za wykonywanie poszczególnych czynności w ramach systemu rachunkowości, w tym kontroli funkcjonalnej. Za wyjątkiem opisanych poniżej przypadków spełniała warunki określone w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej *uor*³²).

(dowód: akta kontroli str. 2726-2807)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Stwierdzono, że w polityce rachunkowości brak było wszystkich wymaganych informacji określonych w art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. c *uor*. W dokumencie zawarty był ogólny opis funkcji poszczególnych modułów systemu informatycznego SOFTUS. Brak było jednak podania lub odesłania użytkownika do szczegółowych instrukcji w zakresie algorytmów i parametrów, umożliwiających zweryfikowanie poprawności działania stosowanego programu komputerowego, zawartych w szczegółowym opisie systemu przetwarzania danych programu SOFTUS. Również w zakresie zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania brak było podania lub odesłania użytkownika do szczegółowych wewnętrznych przepisów dotyczących systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów, a określonych w zarządzeniu nr 22 Dyrektora Generalnego GUS z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie wdrożenia polityki bezpieczeństwa i instrukcji zarządzania systemem informatycznym służącym do przetwarzania danych osobowych pracowników Głównego Urzędu Statystycznego (dalej *zarządzenie nr 22*). W trakcie trwania kontroli Dyrektor Generalny GUS zarządzeniem nr 15 z dnia 31 marca 2014 r.³³ w sprawie ustalenia procedur kontroli finansowej w Głównym Urzędzie Statystycznym wprowadził do stosowania w GUS procedury kontroli finansowej zawierające wymagane informacje określone w art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. c *uor* oraz odesłanie użytkownika do instrukcji zawierających szczegółowy opis systemu SOFTUS, a także wewnętrznych przepisów dotyczących systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów określonych w *zarządzeniu nr 22*.

(dowód: akta kontroli str. 2726-2951)

4.2. Prawdliwość funkcjonowania systemu księgowości komputerowej

W *Centrali GUS* ewidencja finansowo-księgowa była prowadzona w systemie księgowości komputerowej w Zintegrowanym Systemie Zarządzania Zasobami w Resorcie Statystyki publicznej SOFTUS wersja 2³⁴.

³¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 289.

³² Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.).

³³ Zarządzenie to uchyliło obowiązujące w tym zakresie *zarządzenie nr 21*.

³⁴ VISUAL FOX Pro 6.0.

Ustalono, że system księgowości komputerowej funkcjonował prawidłowo. Został zatwierdzony do stosowania przez Prezesa GUS, zapewnia m.in. kontrolę kompletności zapisów oraz ich poprawność, ciągłość numeracji zapisów w dziennikach częściowych, pozwala na zatwierdzanie na bieżąco zapisów księgowych, umożliwia udostępnienie ksiąg w postaci elektronicznej, data księgowania/ zatwierdzania zapisów nadawana jest automatycznie bez możliwości modyfikacji.

(dowód: akta kontroli str. 2856-2942)

Nieprawidłowości
i uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano uwag.

4.3. Badanie próby dowodów i zapisów księgowych

Badanie próby dowodów i zapisów księgowych przeprowadzono w *Centrali GUS* w zakresie poprawności formalnej dowodów i zapisów księgowych (testy kontroli) oraz wiarygodności zapisów księgowych pod kątem prawidłowości wartości transakcji (zgodność z fakturą oraz zgodność faktury z umową, zamówieniem), okresu księgowania, ujęcia na kontach syntetycznych i analitycznych (a w konsekwencji ujęcia w sprawozdaniach budżetowych). Próbie do badania wyznaczono ze zbioru dowodów księgowych będących fakturami lub dokumentami równoważnymi fakturom i stanowiących podstawę płatności w 2013 r. oraz odpowiadających tym dokumentom zapisów księgowych. W celu wyznaczenia tego zbioru dokonano analizy, przedstawionych do kontroli w formie elektronicznej, wszystkich pozycji operacji księgowych wykazanych w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r.³⁵ Spośród ww. pozycji operacji wyeliminowano zapisy dotyczące transakcji o niewielkiej wartości (poniżej 50 zł).

Z określonego w powyższy sposób zbioru dokonano losowania próby dowodów i odpowiadających im zapisów księgowych statystyczną metodą monetarną (MUS), tj. metodą polegającą na doborze elementów próby z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do ich wartości. Do losowania próby przyjęto ryzyko statystyczne (ryzyko wydania pozytywnej opinii pomimo występujących w całym zbiorze poddanym losowaniu nieprawidłowości) na poziomie 5% oraz próg istotności (dopuszczalny tolerowany poziom nieprawidłowości) na poziomie:

- w odniesieniu do nieprawidłowości o charakterze formalnym - 5% wartości dowodów (zapisów) z nieprawidłowościami,
- w odniesieniu do nieprawidłowości wpływających na sprawozdawczość bieżącą - 2,25% wartości zbioru podlegającego ocenie,
- w odniesieniu do nieprawidłowości wpływających na sprawozdawczość roczną - 1,5% wartości zbioru podlegającego ocenie.

Niezależnie od elementów próby dobranych poprzez losowanie metodą statystyczną, badaniu poddano także dowody (zapisy) księgowe dobrane w sposób niestatystyczny, które:

- w wyniku przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych zostały wykazane jako operacje gospodarcze zaksięgowane w innym okresie sprawozdawczym niż wynikało to z daty jej dokonania oraz niewłaściwej daty ewidencjonowania w księgach,
- obrazują wydatki dokonane w ramach zawieranych umów zlecenia i o dzieło o wartości 288,5 tys. zł oraz dokonane z rezerw celowych na wynagrodzenia o wartości 86,1 tys. zł, a nie zostały wylosowane w próbie statystycznej.

(dowód: akta kontroli str. 2577-2676, 2969-3063)

Poprawność formalna dowodów i zapisów księgowych

W zakresie spełnienia wymogów formalnych dotyczących poprawności dowodu, kontroli bieżącej i dekretacji dowodu oraz poprawności zapisu dowodu w księgach rachunkowych kontrolą objęto próbę dowodów i odpowiadających im zapisów księgowych o wartości 25 974,9 tys. zł, z tego o wartości 25 600,4 tys. zł wylosowanych metodą statystyczną oraz

³⁵ Zapisy z dzienników częściowych D11 – dziennik zakupu oraz D30 – dziennik umów/zlecenia przeniesione z programu „SOFTUS”.

o wartości 374,5 tys. zł dobranych w sposób celowy (niestatystyczny). W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono, że dowody i odpowiadające im zapisy księgowe zostały sporządzone poprawnie pod względem formalnym.

(dowód: akta kontroli str. 2667-2707)

Wiarygodność zapisów księgowych

W zakresie spełnienia wymogów poprawności: wartości transakcji, okresu księgowania, zapisu na kontach syntetycznych i analitycznych kontrolą objęto ww. próbę zapisów księgowych. Ponadto sprawdzono, czy transakcje te miały faktycznie miejsce w okresie sprawozdawczym, w którym zostały zaksięgowane i czy uregulowano wynikające z nich zobowiązania. W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono, że zapisy księgowe zostały wprowadzone prawidłowo do ksiąg rachunkowych, zarówno księgi głównej, jak i ksiąg pomocniczych. Zapisy były sprawdzalne, zostały ujęte w księgach rachunkowych w sposób trwały, systematycznie według kryteriów klasyfikacyjnych oraz z uwzględnieniem zasady chronologii zdarzeń, jakie nastąpiły w danym okresie sprawozdawczym.

(dowód: akta kontroli str. 2667-2707)

Nieprawidłowości
i uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano uwag.

5. Realizacja wniosków pokontrolnych

Opis stanu
faktycznego

W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 17 września 2012 r. nr KBF-4101-02-09/2012; P/12/035 skierowanym do Prezesa GUS dotyczącym gospodarowanie majątkiem trwałym przez państwowe jednostki budżetowe NIK sformułowała wniosek pokontrolny: Kontynuowanie działań zmierzających do uregulowania stanu prawnego nieruchomości położonej w Jachrance i użytkowanej przez instytucję gospodarki budżetowej - Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS.

W toku obecnej kontroli ustalono, że w wniosek jest w trakcie realizacji. GUS pozostaje w stałym kontakcie ze Starostą Legionowskim, który jako organ właściwy w sprawie prowadzi działania w celu doprowadzenia do zgodności zapisów w ewidencji gruntów i księgach wieczystych, Zlecił on m. in. wykonanie dodatkowej mapy geodezyjnej niezbędnej do ujawnienia jednej działki w KW, a stan prawny drugiej działki z uwagi na braki w dokumentacji jest wyjaśniany z Archiwum Państwowym.

(dowód: akta kontroli str. 1730-1737)

W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 19 kwietnia 2013 r. nr KAP-4100-08-01/2013; P/13/008 skierowanym do Prezesa GUS, po kontroli wykonania budżetu państwa w 2012 r., NIK sformułowała m.in. wniosek dotyczący rzetelnego dokumentowania rozliczenia umów zlecenia i umów o dzieło zawieranych z pracownikami GUS. Wniosek sformułowano w związku z nieprawidłowością polegającą na ujęciu w umowie zbiorowej zakresu zadań, które pokrywały się z zadaniami zleceńobiorców wyszczególnionymi w zakresach ich obowiązków, co było niezgodne z warunkami umowy. Uwagi NIK dotyczyły także braku mechanizmów, które zabezpieczałyby przed niewypełnieniem kolejnego warunku umowy polegającego na zakazie wykonywania prac zleconych w godzinach służbowych.

W trakcie kontroli ustalono, że w GUS podjęto działania w celu realizacji tego wniosku.

Wydane zostało Zarządzenie nr 62 Dyrektora Generalnego GUS z 4 listopada 2013 r. w sprawie przygotowania i realizacji umów cywilnoprawnych w Głównym Urzędzie Statystycznym regulujące m.in. kwestię sporządzania list płac odrębnie dla każdej umowy, w tym umowy zbiorowej. Wprowadzono również zasadę składania przez pracowników oświadczeń o wykonywaniu zadań wynikających z umowy poza służbowymi godzinami pracy. Ponadto pracownicy kierujący Zespołami podpisując umowy zlecenia lub o dzieło składają pisemne oświadczenia, że przedmiot umowy nie jest objęty zakresem obowiązków wynikających ze stosunku pracy. Pracownicy GUS realizujący umowy zlecenia i o dzieło nie powinni w swoich zakresach obowiązków mieć wymienionych czynności określonych w umowie.

Szczegółowe badanie, które przeprowadzono na próbie 12 umów zlecenia i o dzieło wykazało, że w przypadku jednej umowy³⁶, podobnie jak w kontroli ubiegłorocznej, wbrew postanowieniom tej umowy, jej przedmiot pokrywał się z zakresami obowiązków wykonawców umowy. Wynikało to z faktu, że powyższe zakresy obowiązków nie zostały zmienione.

Dyrektor Generalny GUS Anna Borowska poinformowała, że poleciła dokonanie aktualizacji zakresów obowiązków w terminie do 4 kwietnia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 2952-3085)

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁷, wnosi o:

1. Zapewnienie wydatkowania środków finansowych po faktycznym zrealizowaniu zadania, zgodnie z warunkami płatności określonymi w umowie.
2. Rzetelne dokumentowanie postępowań o zamówienie publiczne.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia kwietnia 2014 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Wojciech Kutyla

.....
podpis

³⁶ Z/RC/12?DI/13 z dnia 13 czerwca 2013 r.

³⁷ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.